

Interfederaal Gelijkekansencentrum
Koningsstraat 138
1000 Brussel

Advies bij het ontwerp van Vlaams Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan

Januari 2016

Inhoud

1.	Inleiding	3
A.	Over het Interfederaal Gelijkekansencentrum.....	3
B.	Werking van het Centrum rond het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap	3
C.	Advies van het Centrum over het ontwerp van Horizontaal Gelijkekansbeleidsplan.....	3
2.	Algemene opmerkingen bij de actieplannen.....	4
A.	Maak de actieplannen concreet	4
B.	Een transversaal plan?.....	4
C.	Bouw consequent beleidsparticipatie van personen met een handicap in	5
D.	Stem de verschillende instrumenten van monitoring op elkaar af.....	6
E.	Maak gebruik van eDiv	6
F.	Welke visie op gelijke onderwijskansen?	6
G.	Intentie om iets te doen vs. concreet initiatief met voorzien budget.....	7
H.	Maak van de strijd tegen discriminatie een prioriteit	7
I.	Maak werk van gelijke kansen voor àlle doelgroepen	8
J.	Welke afstemming met vorige OCM-cycli?	8
3.	Adviezen en opmerkingen bij de actieplannen – algemeen.....	9
A.	Algemeen Regeringsbeleid	9
B.	Onderwijs.....	9
C.	Integratie & Inburgering.....	11
D.	Wonen	11
E.	Gelijke kansen.....	11
F.	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.....	12
G.	Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie	12
4.	Adviezen en opmerkingen bij de actieplannen – criterium Handicap	14
A.	Onderwijs.....	14
B.	Wonen	14
C.	Mobiliteit en Openbare Werken	14
D.	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.....	15
E.	Werk	15
F.	Cultuur, Jeugd, Sport en Media	16
G.	Toegankelijkheid.....	17
5.	Besluit	18

1. Inleiding

A. Over het Interfederaal Gelijkekansencentrum

Het Interfederaal Gelijkekansencentrum is een onafhankelijke interfederale openbare instelling gespecialiseerd in het gelijkekansenbeleid en het non-discriminatiebeleid. Zijn opdracht, gebaseerd op de mensenrechten, is om gelijke kansen en rechten voor alle burgers te bevorderen en om discriminatie te bestrijden. Het voert die opdracht uit met het oog op gemeenschapsontwikkeling en in een geest van dialoog, samenwerking en respect.

Het samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen voor de oprichting van het Interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme, 12 Juni 2013, geeft in artikel 5 aan het Centrum de bevoegdheid om “*onafhankelijke en aanbevelingen te richten tot elke overheid ter verbetering van de reglementering en de wetgeving*” en “*onafhankelijke adviezen en aanbevelingen te richten tot elke overheid op privé-instelling of –persoon naar aanleiding van de resultaten van de in artikel 4 van dit akkoord bedoelde studies en onderzoeken*”.

B. Werking van het Centrum rond het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Op de interministeriële conferentie van 12 juli 2011 hebben de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten samen beslist om het mandaat tot oprichting en uitbouw van de onafhankelijke instantie die de uitvoering van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap bevordert, beschermt en opvolgt toe te vertrouwen aan het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. Deze onafhankelijke overheidsinstelling is krachtens de [Wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie](#) sinds 2003 bevoegd voor materies die verband houden met [handicap](#). Het Centrum beschikt hierdoor over heel wat ervaring en expertise in verband met dit onderwerp.

In het verleden werd het Centrum regelmatig om advies gevraagd bij voorbereidingen van decreten. Tot nu toe kwamen die adviesvragen rond handicap vooral uit Welzijn. Met dit advies bereiken we ook de andere beleidsdomeinen. De rechten van personen met een handicap zijn immers, zoals het voorliggend plan ook beaamt, de zaak van elk beleidsdomein.

C. Advies van het Centrum over het ontwerp van Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan

Op 16 december 2015 werd aan het Centrum gevraagd om advies uit te brengen bij het ontwerp van het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan (GKBP) en de bijhorende actiefiches. Daarbij werd gevraagd om na te gaan of de voorgestelde acties ‘op een voldoende en adequate wijze de vastgelegde doelstellingen implementeren’.

De belangrijkste toetsstenen die het Centrum voor dit advies gebruikt heeft, zijn het Decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid (hierna: ‘Gelijkekansendecreet’) en het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (hierna: VRPH). Als uitgangspunt voor het adviseren van het plan en bijhorende actiefiches namen we de omgevingsanalyse en de doelstellingen van de OCM: een overheidsbeleid realiseren met meer aandacht voor gelijke kansen, met maatregelen maatschappelijke impact, met beleidsafstemming en met zichtbaarheid van wat de Vlaamse overheid voor gelijke kansen en gelijke behandeling doet.

Het Centrum heeft reeds een advies uitgebracht over het Doelstellingenkader 2015-2019. Hiervoor verwijzen we naar de nota ‘[Aandachtspunten Handicap Vlaams Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan](#)’.

Het huidige advies van het Centrum is opgesplitst in drie onderdelen. Het eerste onderdeel verzamelt de algemene opmerkingen die op meerdere of alle actieplannen van toepassing zijn. Het tweede onderdeel gaat specifiek in op actieplannen vanuit een breed perspectief. Het derde onderdeel onderzoekt de actieplannen voor het criterium handicap.

2. Algemene opmerkingen bij de actieplannen

A. Maak de actieplannen concreet

In deze fase van de OCM-cyclus is het nodig om alle actieplannen **duidelijk en concreet uit te werken** en het realiseren van de doelstellingen meetbaar te maken. Dat is vaak nog te weinig het geval. Vaak wordt het beoogd effect (effectindicator, streefcijfer/beoogd resultaat, streefdatum) niet gepreciseerd. Op die manier wordt het actieplan vaak al bij voorbaat gehypothekerd.

Voorbeeld: In het ontwerp van GKBP staat dat er werk wordt gemaakt van stageplaatsen voor personen met een handicap binnen de Vlaamse overheid. In het actieplan wordt dat concreet gemaakt als 'stagebeleid met aandacht voor kansengroepen'. Het is belangrijk dat alle kansengroepen aan bod komen, maar als het de bedoeling is om specifiek aandacht te hebben voor personen met een handicap, moeten daar ook concrete maatregelen aan verbonden worden. De doelstelling om stageplaatsen te zoeken voor personen met een handicap is nergens concreet gemaakt (hoeveel stageplaatsen, welke kansengroepen ...) waardoor dit een zeer vrijblijvend actieplan is.

Het Centrum beseft dat de actiefiches niet alle informatie kunnen bevatten die nodig is om een volledig beeld van de situatie te krijgen. Maar zonder het concrete engagement te kennen, is het moeilijk om te oordelen of de actie terecht onder een bepaald strategisch en operationeel doel is ondergebracht en of ze wel degelijk een antwoord biedt op de soms hardnekkige problemen uit de omgevingsanalyse. Het moet mogelijk zijn om de voortgang op het vlak van gelijke kansen en gelijke behandeling op te volgen en bij te sturen als de gekozen acties niet het gewenste effect opleveren. Daarom vraagt het Centrum om alle **actiefiches volledig in te vullen** en aan te geven welke effecten de actie op het vlak van gelijke kansen en gelijke behandeling wil bereiken.

Belangrijk is ook dat hierbij **de randvoorwaarden** worden opgegeven, zodat de acties zichtbaar maken hoe ze aansluiten bij de stand van zaken en eventueel op de huidige maatschappelijke context inspelen. Hergebruik van acties kan verantwoord zijn en wijzen op de noodzaak om een bepaalde actie lang genoeg vol te houden om effect te hebben. Maar het kan echter ook een gebrek aan daadkracht en effectiviteit aantonen.

Voorbeeld: De fiches die het M-decreet operationaliseren vermelden geen te bereiken effecten en randvoorwaarden. Het Centrum heeft op basis van haar opvolging van de voortgang van het VRPH het vermoeden dat dit kan worden ingevuld. Dat zou bijdragen aan een betere explicitering van het einddoel dat in deze eerste stap naar een inclusief onderwijsstelsel met het M-decreet wordt nagestreefd.

Het doelstellingenkader geldt voor meerdere jaren en de actiefiches voor 2016-2017. Het is moeilijk om de opsomming van acties te **situëren in de tijd**. Bij de acties waar wel een duidelijke timing vermeld wordt, is niet altijd duidelijk of ze kaderen in een ruimer plan of niet. Al naargelang de complexiteit van de actie en de uitwerking, wordt duidelijk waar ze op voortbouwt en wat hierop zal volgen. Het zou de transparantie bevorderen als bij elke actie vermeld wordt of het een nieuwe actie, dan wel een verderzetting van een vorige is. Daarnaast moet duidelijk zijn of wat precies de ambitie is.

Voorbeeld: De acties over de inclusieve dienstverlening van Kind en Gezin en partners en inclusieve kinderopvang zijn in de tekst goed gekaderd binnen een ruimer plan. In de actie "diversiteitsbeleid vanuit inbreng focusgroepen" bij de VDAB daarentegen is niet duidelijk waarin deze aanpak verschilt van de vorige en waarom het initiatief deze keer wel effectief zal zijn.

B. Een transversaal plan?

Transversaliteit, waar het Centrum echte samenwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen en beleidsniveaus onder verstaat, is nog niet aanwezig. De **interne samenhang** tussen de actieplannen ontbreekt. Het ontwerp van Gelijkekansenbeleidsplan is een opsomming van maatregelen, die al dan niet eerder waren beslist en nu worden hernomen voor dit actieplan. Het Gelijkekansendecreet bepaalt in artikel 7 dat de Vlaamse Regering voorziet in de ondersteuning en coördinatie tussen de beleidsdomeinen. De coördinatie mag niet

beperkt blijven tot het verzamelen van de actieplannen, maar moet als resultaat hebben dat de verschillende actieplannen elkaar ondersteunen, dat het geheel net sterker wordt door de interne samenhang.

Eén van de doelstellingen die de OCM nastreeft is dat het proces leidt tot meer beleidsafstemming. Het plan zou meer overtuigen als horizontaal plan, als zichtbaarder zou zijn waar concrete uitdagingen een **afstemming over de beleidsdomeinen heen** krijgen. Het plan bevat enkele interessante acties waarvan het Centrum zich afvraagt waarom ze niet in meerdere beleidsdomeinen aan bod komen. Slagkracht en effect kunnen worden vergroot door in elk beleidsdomein in 2016-2017 (of daarna) samen op deze acties in te zetten.

Voorbeeld: het toegankelijk maken van de websites en informatie van het Agentschap Onroerend Erfgoed en Ruimte Vlaanderen. Waarom wordt er niet ingezet op het toegankelijk maken van de website en de informatie van elk departement? Door overleg met Gelijke Kansen zou ook kunnen vermeden worden dat het domein Landbouw en Visserij het “aanbieden” van redelijke aanpassingen in dit plan naar voren schuift als een actie terwijl redelijke aanpassingen een verplichting zijn die voortvloeit uit het Gelijkekansendecreet. Er zijn zelfs acties die zouden kunnen doorgetrokken worden voor verschillende doelgroepen in dit actieplan. Een actie als “iedereen kan zetelen” zou ook voor personen met een handicap nuttig zijn.

Het valt te betreuren dat er beleidsdomeinen zijn die geen enkele actie opnemen in het plan. Zo heeft het beleidsdomein Energie **geen enkele actie** terwijl toegankelijke informatie over de energieprijzen en energieverbruik zou kunnen bijdragen tot de gelijke kansen van personen met een handicap. Hetzelfde geldt voor Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Armoedebestrijding.

Voor sommige acties is ook **afstemming nodig met het federale of gemeentelijke niveau**.

Voorbeeld: De certificering van een beroepsopleiding met vergelijkbaar curriculum mag geen verschil maken voor de toegang tot de arbeidsmarkt (domein Werk) en uitkeringen (federaal), al naargelang een inclusieve of gesegregerde leerweg is gevolgd.

Naast het aanpakken van hardnekkige en reeds lang gekende problemen, is het plan ook een kans om **nieuwe situaties van ongelijke behandeling** aan te pakken. Die problemen ontstaan soms doordat een beleidsdomein nog niet is afgestemd op de gevolgen van recente hervormingen in een ander beleidsdomein of door bij het uitwerken van conceptnota's en ander beleidsvoorbereidend werk niet consequent rekening te houden met het VRPH. Net hier kan transversaliteit een meerwaarde betekenen. Het Centrum vindt momenteel te weinig dergelijke acties in het plan.

Voorbeeld: de Vlaamse Regering voorziet een herwerking van de eindtermen voor het lager en secundair onderwijs. De aanpak hiervan is cruciaal voor de toepassing van redelijke aanpassingen en Universal Design in onderwijs. Het moet duidelijk zijn hoe scholen en het CLB in het kader van inclusief onderwijs, loopbaanbegeleiding, werkplekleren, evaluatiepraktijk en studiebekrachtiging met het curriculum en noodzakelijke aanpassingen omgaan. Dit horizontaal beleid zou kunnen verduidelijken hoe deze hervorming op het VRPH wordt afgestemd. Horizontaal beleid is nodig omwille van het vereiste overleg met het beleidsdomein Werk. Redelijke aanpassingen lopen vaak vast op momenten waarop de klassenraad beslist over (studie)voortgang wordt beslist of wanneer er een stageplaats wordt gezocht. Dat weet het Centrum uit de meldingen die het krijgt.

C. Bouw consequent beleidsparticipatie van personen met een handicap in

De Vlaamse Regering geeft in de omgevingsanalyse duidelijk aan dat met dit plan werk gemaakt wordt van de uitvoering van het VRPH. De beleidsparticipatie van personen met een handicap die het VRPH vereist zou dan ook in elk beleidsdomein en voor alle acties een engagement moeten zijn. Het Centrum is tevreden dat verschillende domeinen in de voorgestelde acties aantonen belang te hechten aan beleidsparticipatie. Toch mist het Centrum in dit plan een expliciet engagement en duidelijke lijn over hoe de beleidsparticipatie voor de uiteenlopende initiatieven een vertaling zal krijgen.

Het plan bevat de actie over het oprichten van een Vlaams transversaal beleidsparticipatieorgaan waarin personen met een handicap en hun representatieve organisaties een plaats krijgen. Het Centrum moedigt die actie aan en hoopt dat de Vlaamse adviesraad er binnen de vooropgestelde timing komt. Het is echter nog onduidelijk hoe die beleidsparticipatie georganiseerd zal zijn en wie hierbij betrokken wordt. Er moet ook aandacht zijn voor representativiteit naar type handicap. Ook zijn extra inspanningen nodig om personen met een mentale handicap te bereiken, en moet de werking ervan afgestemd worden op sectorale en beleidsdomeinspecifieke participatieorganen (bv. Vlaams Gebruikersoverleg voor Personen met een Handicap – VGPH).

D. Stem de verschillende instrumenten van monitoring op elkaar af

Op het vlak van monitoring is het uiterst belangrijk dat er werk wordt gemaakt van een betere afstemming van operationalisering en gegevensverzameling met betrekking tot handicap en buitenlandse herkomst tussen de verschillende beleidsdomeinen, maar ook tussen verschillende beleidsniveaus. Er zijn al monitoringinstrumenten voorhanden – zoals de Socio-economische Monitoring van het Centrum en de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg – die beter benut kunnen worden om die afstemming te verzekeren. Zij kunnen als benchmarking dienen om doelstellingen voor beleidsdomeinen vast te leggen. Bovendien worden reeds data uitgewisseld tussen het Centrum en het Agentschap Binnenlands Bestuur in het kader van Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor; een goede praktijk waarvan het Centrum zeker voorstander is om die door te trekken naar andere beleidsdomeinen.

E. Maak gebruik van eDiv

In het ontwerp van het beleidsplan wordt nergens verwezen naar de **online tool eDiv**¹ – een tool die een vorming aanbiedt rond antidiscriminatiewetgeving en een databank bevat met juridische adviezen. Nochtans heeft ook de Vlaamse overheid in het verleden de uitbouw van eDiv ondersteund. Bovendien is er een module rond diversiteitsbeleid uitgewerkt, die met het oog op de wijzigingen van het EAD-beleid meer dan ooit relevant wordt. Op dit moment wordt er gewerkt aan een module rond handicap. Onder meer in de volgende actieplannen is het relevant om een verwijzing te maken naar eDiv, met daarbij concrete engagementen:

- Actieplan 2.9_BZ_4 gaat in op het antidiscriminatiebeleid dat zal worden ontwikkeld.
- Actieplan 2.9_BZ_7 heeft vormingen over diversiteit als onderwerp. Er wordt ingezet op vormingen rond antidiscriminatie, omgaan met diversiteit, werken met diversiteitsplannen ... Het betreft hier het hart van de werking van eDiv. Het Centrum gaat ervan uit dat voor de vormingen die ontwikkeld zullen worden in dit kader, eDiv een basistool zal zijn.
- Actieplan 1.1_WECWI_3 behandelt de mobiliserende strategie in het kader van spoor 3 van het nieuwe EAD-beleid. Hiervoor kan eDiv een bijzondere meerwaarde betekenen.
- Actieplan 2.9_WECWI_14 gaat in op enkele acties die zullen ondernomen worden in het kader van de strijd tegen discriminatie. Daarin wordt het actieplan in de strijd tegen discriminatie in de dienstenchequesector vermeld. Ook hier is het relevant om eDiv op te nemen en het Interfederaal Gelijkekansencentrum te vermelden als partner bij de uitvoering van het actieplan.

F. Welke visie op gelijke onderwijskansen?

Er is een gebrek aan visie op **gelijke onderwijskansen** waarin alle kwetsbare doelgroepen, zoals die vermeld worden in het Gelijkekansendecreet, zijn opgenomen. Verschillende nationale en internationale wetenschappelijke studies tonen aan dat de herkomstkloof in het onderwijs een belangrijke indicator is voor ongelijkheid binnen het onderwijs. Hier zou prioritair op moeten ingezet worden.

Het Centrum verwelkomt het voornemen in het actieplan *Verbod op discriminatie en onderwijsinspectie*² om met de onderwijsinspectie samen te werken in het opsporen van achterstellingsmechanismen en discriminatie in het kader van handicap. Er is echter geen reden om het de strijd tegen discriminatie tot het criterium handicap

¹ www.eDiv.be

² Actieplan 3.9_OND_23

te beperken. Gezien de aanhoudende signalen over een belangrijke kloof op basis van socio-economische kenmerken en gelet op de verschillende criteria die opgenomen zijn in het Gelijkekansendecreet, is het nodig om concrete afspraken te maken voor het opsporen van achterstellingsmechanismen voor de verschillende criteria (gender, seksuele geaardheid, huidskleur, afkomst ...). Bovendien moeten deze afspraken kunnen worden toegepast op basis van onderwijsregelgeving die overeenstemt met het Gelijkekansendecreet, het VRPH en andere mensenrechtenverdragen.

Een engagement om het optreden van de onderwijsinspectie tegen discriminatie te verankeren binnen de erkenningsvoorwaarden van een school, CLB, Academie, Centrum voor Volwassenenonderwijs ... is eveneens vereist om deze actie effectief te maken. Zo is er ook meteen duidelijkheid wanneer er wordt beslist over het referentiekader om over kwaliteit in onderwijs te oordelen. Non-discriminatie is een belangrijk kwaliteitsaspect om hierin op te nemen als dit horizontaal onderwijsbeleid daadwerkelijk drempels wil opsporen én aanpakken. Er is in het actieplan nog dit schooljaar overleg voorzien over het referentiekader. Het is belangrijk dat dit zo snel mogelijk wordt opgestart.

G. Intentie om iets te doen vs. concreet initiatief met voorzien budget

Acties waar nog geen akkoord over is of die niet kunnen doorgaan als er geen budget voorzien wordt, verdienen nog niet de naam 'actie', maar zijn voorbereidende initiatieven voor een horizontaal beleid. Op deze manier ontstaat verwarring tussen intenties enerzijds, en acties waar wel een akkoord over is en waarvoor een budget voorzien is anderzijds. Het plan zou veel transparanter zijn mochten enkel die laatste opgenomen zijn.

Voorbeeld: De actie "Opvolging van het bezoek van de Europese mensenrechtencommissaris inzake het te voeren inclusief beleid" weerspiegelt de intentie van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin om een betere afstemming te bereiken tussen de verschillende beleidsdomeinen die een impact hebben op de levenskwaliteit van personen met een handicap. Daarbij wordt onder meer gedacht aan de beleidsdomeinen wonen, werk, cultuur, onderwijs, mobiliteit en toerisme. Het is een goede zaak dat het belang van overleg tussen de verschillende beleidsdomeinen erkend wordt door de minister van Welzijn. Het is echter zorgwekkend dat de 'politieke bereidheid van de andere leden van de Vlaamse Regering om in overleg te treden' als randvoorwaarde voor het welslagen van de actie wordt aangehaald. Deze politieke bereidheid tot overleg zou vanzelfsprekend moeten zijn gezien het engagement van de Vlaamse Regering om een horizontaal gelijkekansenbeleid te voeren. Bovendien gaat de actie niet verder dan het voornemen om een overleg te organiseren om tot afspraken te komen over een betere afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen.

H. Maak van de strijd tegen discriminatie een prioriteit

De derde strategische doelstelling van het Gelijkekansenbeleidsplan heeft als titel 'We bestrijden en voorkomen discriminatie'. Het Centrum kan die doelstelling alleen maar toejuichen. Verschillende rapporten, waaronder de Diversiteitsbarometers Huisvesting en Werk van het Centrum, wijzen telkens opnieuw op het bestaan van discriminatie, binnen de verschillende domeinen. Toch is het na het doornemen van de verschillende actieplannen, niet helemaal duidelijk geworden wat de concrete engagementen zijn op dit vlak. In het actieplan *Antidiscriminatiebeleid vormgeven*³ zou de doelstelling moeten worden uitgewerkt. Omdat er geen beoogd effect is geformuleerd, de timing vaag is ('2016'), er geen randvoorwaarden en risico's worden verduidelijkt, is het risico dat hier geen concrete resultaten worden bereikt, zeer reëel.

Een ander voorbeeld van hoe die ruime strategische doelstelling wordt uitgewerkt in een concreet actieplan, maar waarbij de actie eerder beperkt is, is het actieplan dat ingaat op discriminatie op de huurwoningmarkt⁴. Als discriminatiebestrijding een echte prioriteit is, dan moet er werk gemaakt worden van een alomvattende aanpak, die loopt van sensibilisering, via maatregelen waarbij de sectoren zichzelf reguleren, tot een sluitende

³ Zie Actieplan 2.9_BZ_4

⁴ Actieplan 2.9_WO_4

controle door de overheid. Een convenant tussen de Vlaamse overheid en de sector is een belangrijke stap, maar de strijd tegen discriminatie mag zich daartoe niet beperken.

In de omgevingsanalyse wordt het voornemen geformuleerd om werk te maken van 'het versterken en uitbouwen van het **instrumentarium** dat zorgt voor een onafhankelijke, laagdrempelige, krachtdadige en kwaliteitsvolle behandeling van discriminatiemeldingen'. In de actieplannen zijn daarvoor weinig tot geen concrete maatregelen te vinden.

Het Centrum heeft de indruk dat deze strategische doelstelling minder aandacht krijgt dan de andere twee, terwijl het een van de drie pijlers van het plan betreft. Aantallen zeggen natuurlijk niet alles, maar het feit dat slechts 10 van de 160 actieplannen deze strategische doelstelling als uitgangspunt hebben, wijst op een zeker onevenwicht.

I. Maak werk van gelijke kansen voor alle doelgroepen

Een ernstig beleidsplan werkt een actief gelijkekansenbeleid uit voor alle maatschappelijk kwetsbare doelgroepen en houdt rekening met een veranderende, superdiverse samenleving. Nochtans gaat dit plan niet in op het bestrijden van belangrijke achterstellings- en uitsluitingsmechanismen. Het Centrum denkt in het bijzonder aan personen met een andere etnisch-nationale herkomst, en aan mensen in een socio-economisch kwetsbare situatie. Ook op het vlak van discriminatie op basis van leeftijd, worden er geen acties opgenomen. Het Centrum begrijpt dat nog niet alle bepalingen van het Gelijkekansendecreet⁵ in werking zijn gesteld, maar is van oordeel dat dit niet hoeft te verhinderen dat er toch al acties kunnen worden opgestart.

Om te vermijden dat deze categorieën van personen in de toekomst ook buiten het beleidsdomein Gelijke Kansen vallen, beveelt het Centrum aan om de twee onderdelen van art. 6 van het Gelijkekansendecreet, die nog niet in werking zijn gesteld, zo snel mogelijk in werking te stellen. Concreet vraagt het Centrum om de inwerkingstelling van art. 6 §2, 6° en 7° van het Gelijkekansendecreet. Op die manier kan de minister van Gelijke Kansen effectief werk maken van actieplannen rond personen met migratieachtergrond en rond leeftijd binnen de bevoegdheid Gelijke Kansen. Dit is – gezien de verkleuring en de vergrijzing van onze samenleving – zeer dringend.

J. Welke afstemming met vorige OCM-cycli?

Het is niet zo vreemd dat bepaalde acties terugkomen uit de vorige OCM-cyclus. Toch wil het Centrum er op wijzen dat de huidige cyclus niet mag bestaan in het hernemen van actieplannen uit de vorige cyclus, die al dan niet gerealiseerd werden.

Voorbeeld: In de actieplannen 2011-2012 is een plan terug te vinden dat het voornemen formuleert om de toegankelijkheid van de bushaltes van De Lijn in kaart te brengen. Dit zou in 2012 afgerond moeten zijn. Uit recente contacten met De Lijn is gebleken dat dit tot op heden niet gebeurd is, en de actie wordt nu opnieuw herhaald⁶.

Voorbeeld: Het beter bekend maken van de expertendatabank⁷ is zeker nuttig maar het is niet duidelijk waarom ze nu te weinig geraadpleegd wordt en wat in deze actie zal maken dat het gebruik verhoogd wordt. Het Centrum is van oordeel dat effectieve zichtbaarheid meer zal bijdragen tot een betere beeldvorming over personen met een handicap, niet enkel het gebruik van een databank. Het bekend maken van de databank was ook opgenomen in de OCM-cyclus en actieplannen 2011-2012. Is er een evaluatie aan verbonden? Is het zinvol dit eenvoudigweg te hernemen?

⁵ Decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid

⁶ Zie Actieplan 2.8_MOW_2

⁷ Actieplan 1.1_MED_3

3. Adviezen en opmerkingen bij de actieplannen – algemeen

A. Algemeen Regeringsbeleid

Het Centrum vindt het zeer positief dat er gewerkt wordt aan monitoring⁸ en dit met betrekking tot verschillende beleidsdomeinen. Maar zoals algemeen geldt voor dit Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan, valt het te betreuren dat personen van buitenlandse herkomst niet systematisch worden opgenomen in de operationele doelstellingen van de verschillende monitoringrapporten. Nochtans tonen bestaande monitoringinstrumenten, zoals de Herkomstmonitor en de Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor van de Vlaamse Overheid en de Socio-economische Monitoring van het Centrum en de FOD WASO, duidelijk aan dat de maatschappelijke achterstelling van personen van buitenlandse herkomst een structureel probleem vormt. Het is dan ook aan te bevelen om buitenlandse herkomst systematisch te integreren in de voorgestelde monitoringrapporten.

Het is positief dat de Gendermonitor⁹ en de Handicapmonitor in stand gehouden worden. Zo wordt de maatschappelijke positie van respectievelijk mannen en vrouwen en van personen met een beperking opgevolgd. Het Centrum vindt het belangrijk om daar ook in de toekomst op in te zetten en continuïteit in monitoring te voorzien.

In die zin is het ook goed dat door de Studiedienst van de Vlaamse Regering verder gebruik wordt gemaakt van de sets van indicatoren ontwikkeld door het Steunpunt Gelijkekansenbeleid. Er kunnen wel vragen gesteld worden bij het weghalen van deze monitoringinstrumenten uit een academisch kader, aangezien de opgebouwde expertise en een academisch onderbouwde en kritische evaluatie daarmee verloren zouden kunnen gaan.

Om een degelijke monitoring in verschillende levensdomeinen mogelijk te maken, lijkt het bovendien aangewezen om in andere actieplannen concrete operationele doelstellingen rond het monitoren van gender en handicap te voorzien.

B. Onderwijs

Het is positief dat er werk wordt gemaakt van het monitoren¹⁰ van genderevenwicht en van de buitenlandse herkomst van leerkrachten. Zoals eerder in algemene zin werd opgemerkt, lijkt het ook hier cruciaal om te waken over de afstemming van gegevensverzameling en operationalisering van 'buitenlandse herkomst' tussen de verschillende beleidsdomeinen. Daarnaast blijft het belangrijk om gebruik te maken van bestaande monitoringinstrumenten, zoals de Socio-economische Monitoring, als benchmarking voor het vastleggen van meetbare doelstellingen.

Het Centrum vindt het aangewezen om niet louter het 'aantal' vrouwen, mannen en personen van buitenlandse herkomst in het onderwijs in kaart te brengen. Ook andere indicatoren van hun tewerkstellingssituatie in het onderwijs, zoals vertegenwoordiging in bestuurs- en onderwijzend personeel, tijdelijke versus vaste benoeming, onderwijsvorm, arbeidsvoorwaarden ... moeten worden gemonitord. Ook een monitoring van buitenlandse herkomst van leerlingen zou de achterstelling in schoolloopbanen en de overgang tussen onderwijs en arbeidsmarkt beter in kaart kunnen brengen.

Het actieplan *Positieve beeldvorming over leerlingen met een beperking in onderwijscommunicatie*¹¹ wil via het onderwijstijdschrift Klasse de beeldvorming bijsturen en de informatie screenen en actualiseren. Dat is niet ambitieus genoeg. Er is nood aan een actief sensibiliseringsbeleid rond leerlingen met een beperking en bij uitbreiding bijvoorbeeld ook over leerlingen-nieuwkomers.

⁸ Actieplan 1.2_AR_1

⁹ Actieplannen 1.2_AR_2 en 1.2_AR_3

¹⁰ Actieplan 1.2_OND_1

¹¹ Actieplan 1.1_OND_8

De lerarenopleiding¹² moet niet enkel een bewustzijn creëren met betrekking tot handicap, maar ook rond superdiversiteit. Een leerkracht vandaag moet minimale transculturele competenties bezitten en het curriculum moet dringend rekening houden met de superdiversiteit. Ook hier ziet het Centrum een zeer eng beeld over wat inclusief onderwijs kan betekenen. Het is noodzakelijk dat men hierbij ook rekening houdt met alle doelgroepen en dat de onderwijsverstrekker opgeleid wordt om te begrijpen wie zijn leerlingen precies zijn, en wat hun behoeftes zijn. De opleidingsinstellingen moeten dringend werk maken van een optimalisatie van hun curricula die rekening houdt met de huidige samenstelling van de leerlingenpopulatie en de brede samenleving. Daarom is er ook nood aan een zeer grondige evaluatie van de eindtermen, ontwikkelingsdoelen en kwalificaties. Dit is ook voorzien in de beleidsnota voor het onderwijs 2014-2019, maar hier wordt niets over gezegd in de huidige actieplannen.

Het actieplan dat ingaat op het aantrekken en behouden van een diverser onderwijspersoneel¹³, heeft als doel een intern rapport met conclusies te produceren. Het Centrum stelt de vraag wat er met 'intern' bedoeld wordt. Nog belangrijker is de vraag wat de ambitie is eenmaal het rapport is opgesteld. Die vraag wordt niet beantwoord. Het is positief dat men het belang erkent van een zo divers mogelijk lerarenkorps (gender, handicap en etnische herkomst). De vraag is vooral wat men wil doen om de toegang tot het beroep zo interessant mogelijk te maken. Dat er een overaanbod is van vooral vrouwen, heeft wellicht te maken met arbeidsvoorwaarden die voor mannen niet zo interessant zijn en met een weinig prestigieuze uitstraling van het beroep. Volgens het Centrum zou het uitgangspunt moeten zijn dat het lerarenberoep alleen de allerbeste mensen aantrekt. De opleiding zou verder geprofessionaliseerd moeten worden om echt maatwerk te kunnen leveren, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke noden van leerlingen die niet in het mainstream profiel vallen. Kandidaat-leerkrachten haken nu soms af omwille van, bijvoorbeeld, levensbeschouwelijke argumenten. Die drempels zouden moeten worden weggenomen.

Grensoverschrijdend gedrag moet ruimer gedefinieerd worden dan in het actieplan ter [...] *bestrijding van seksueel grensoverschrijdend gedrag*¹⁴. Scholen hebben de plicht erop toe te zien dat hun leerlingen niet geconfronteerd worden met racisme en discriminatie. De tools die hier uitgewerkt zullen worden (vlaggensysteem, leerlingenbemiddeling), dienen ook rekening te houden met racisme en discriminatie.

Anderzijds is het ook belangrijk erop toe te zien dat de privacy van leerlingen niet in het gedrang komt. In het kader van de zogenaamde deradicaliseringstrategie binnen het onderwijs is er sprake van een doorgedreven samenwerking tussen de zonechef, de burgemeester en preventieve en sociale actoren die leerlingengegevens verzamelen in een zogenaamde dynamische databank. Het Centrum vraagt dat het recht op privacy van leerlingen in dit kader worden gerespecteerd.

Volgens het Centrum moet er ook worden nagegaan in hoeverre het oriënteringsproces beïnvloed wordt door herkomst en socio-economische factoren – naast de aandacht voor genderneutraliteit die wordt gevraagd in het betreffende actieplan¹⁵. Er zijn nog geen harde data voor België.¹⁶ Maar aangenomen wordt dat Roma kinderen en kinderen van een andere etnisch-culturele afkomst, sneller doorverwezen worden naar BUSO, TSO en BSO. De Diversiteitsbarometer Onderwijs, die tijdens het schooljaar 2015-2016 ontwikkeld wordt, zal de rol van herkomst en socio-economische factoren in het oriënteringsproces verder onderzoeken.

Met die Diversiteitsbarometer Onderwijs wil het Interfederaal Gelijkekansencentrum een wetenschappelijk onderbouwd instrument bieden dat bijdraagt om diversiteit en discriminatie binnen het onderwijs in kaart te brengen en aanbevelingen te formuleren aan de beleidsmakers. De Barometer Onderwijs neemt het diversiteitsbeleid en de diversiteitspraktijken van Vlaamse scholen onder de loep en gaat na hoe en waarom scholen verschillende doelgroepen in het secundair onderwijs oriënteren. Het Centrum werkt voor dit

¹² 2.6_OND_10

¹³ 2.4_OND_4

¹⁴ 1.3_OND_2

¹⁵ 2.4_OND_6

¹⁶ Dat is wel het geval voor de regio Gent. Zie Elias Hemelsoet, *Roma in het Gentse onderwijs, een verhaal apart*, 2013

Barometerproject reeds samen met het kabinet Onderwijs en het Departement Onderwijs en Vorming, maar wil hiervoor ook samenwerken met het beleidsdomein Gelijke Kansen. Dat laatste is vooralsnog niet gebeurd.

Het Centrum wil er verder nog op wijzen dat het voor onderwijs belangrijk is om ook het gelijke onderwijskansendecreet van 2002 mee onder de aandacht te brengen. Dit decreet vertrekt van drie belangrijke doelstellingen: (1) het realiseren van optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen, (2) het vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie en (3) het bevorderen van sociale mix en sociale cohesie.

C. Integratie & Inburgering

Beleidsparticipatie van mannen en vrouwen met buitenlandse herkomst¹⁷ is cruciaal als we willen dat het beleid ook effectief iedereen bereikt. Daarom is het goed dat onderzocht wordt in hoeverre de huidige financiering van het Minderhedenforum voldoet om dit effectief te kunnen garanderen. Het Centrum stelt zich de vraag of dit onderzoek niet te laat komt. De structurele projecten die binnen het EAD-beleid werden gefinancierd, stonden ervoor garant dat het Minderhedenforum 3 beleidsmedewerkers kon aanstellen. De financiering hiervan is geschrapt door de minister van Werk. Dit zal een afname van de beleidsparticipatie via het Minderhedenforum als resultaat hebben, wat ten zeerste te betreuren valt. Onderzoeken in hoeverre de participatie via het Minderhedenforum werkt, is zinvol, maar kan slechts een eerste stap zijn. Welk gevolg zal aan dit onderzoek gegeven worden? Er wordt vermeld dat de resultaten van het onderzoek worden afgewacht, maar wordt er nu al nagedacht over hoe het wegvallen van de beleidsmedewerkers zal opgevangen worden?

D. Wonen

Het Centrum heeft deelgenomen aan de evaluatie van de federale huurwetgeving en aan de hoorzitting in het Vlaams Parlement over discriminatie op de huurwoningmarkt. Het is ook betrokken bij het voorbereidend werk voor het toekomstig Vlaamse huurdecreet. De standpunten van het Centrum hierover zijn samengevat in de nota '[Aanbevelingen rond toegang, selectie en discriminatie](#)'.

Het Centrum heeft dan ook met interesse het actieplan 'Verbeteren van de toegankelijkheid op de private huurmarkt'¹⁸ gelezen. Het plan laat echter enkele vragen onbeantwoord. Zo is het niet duidelijk wie precies betrokken zal worden bij het af te sluiten convenant ('alle betrokken actoren')? Het Centrum is vragende partij om – zeker wat advies en methode betreft – hierbij betrokken te worden. Ook is niet duidelijk welk effect wordt beoogd. Het Centrum stelt voor om een effectindicator te verbinden die inzet op een daling van discriminatie (o.a. voor de criteria 'raciaal' en 'vermogen'). Een streefcijfer vermelden maakt het ook meetbaar. Men zou kunnen vergelijken het onderzoek van de UGent¹⁹ over het effect van praktijktesten. Doelstelling is dan om minimum dezelfde daling te bereiken. Ook een concrete streefdatum moet vermeld worden.

E. Gelijke kansen

Het valt toe te juichen dat er vanuit het beleidsdomein Gelijke Kansen werk wordt gemaakt van het *Ontwikkelen en lanceren van een mensenrechtencampagne in het teken van de strijd tegen discriminatie*²⁰.

Het Interfederaal Gelijkekansencentrum is de belangrijkste instelling in Vlaanderen die de strijd tegen discriminatie als opdracht heeft. De Meldpunten, verspreid over de 13 Vlaamse centrumsteden, garanderen een laagdrempelige, toegankelijke dienstverlening voor iedereen die met discriminatie te maken krijgt – dat gaat van slachtoffers van discriminatie, tot organisaties of lokale besturen die een beleid rond discriminatie willen uitwerken. Daarom vindt het Centrum het bijzonder belangrijk dat over deze campagne met het Centrum kan worden afgestemd. Als er sprake is van een promotiecampagne in de strijd tegen discriminatie, dan ligt het voor

¹⁷ Actieplan 2.4_II_4

¹⁸ Actieplan 2.9_WO_4

¹⁹ Voor meer info, zie <http://www.ugent.be/nl/actueel/persberichten/discriminatie-huur-huis-gent.htm>

²⁰ Actieplan 2.9_GK_7

de hand dat de werking van het Centrum wordt bekend gemaakt en dat een beoogd effect moet zijn dat de burger makkelijker de weg vindt naar het Centrum.

Zoals ook voor andere actieplannen het geval is, worden ook hier als randvoorwaarde de beschikbare middelen vermeld. Gezien het belang van het onderwerp (discriminatie bestrijden en voorkomen is één van de drie strategische doelstellingen), is het jammer dat er nog geen concrete budgetten voor de uitwerking van dit actieplan zijn toegekend.

F. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Het is positief dat de genderverdeling in zorgberoepen²¹ in kaart wordt gebracht. Ook in dit domein is het aan te bevelen om te monitoren op basis van buitenlandse herkomst, aangezien personen van buitenlandse herkomst – en vooral vrouwen - een oververtegenwoordiging kennen in de zorgsector. Het is in dat geval aan te bevelen om opnieuw te waken over de afstemming van gegevensverzameling en operationalisering van ‘buitenlandse herkomst’ tussen de verschillende beleidsdomeinen en gebruik te maken van bestaande monitoringinstrumenten, zoals de Socio-economische Monitoring, als benchmarking voor het vastleggen van meetbare doelstellingen.

Bovendien vindt het Centrum het ook aangewezen om niet louter het ‘aantal’ vrouwen, mannen en personen van buitenlandse herkomst in de verschillende zorgberoepen in kaart te brengen, maar ook andere indicatoren van hun tewerkstellingssituatie te monitoren, zoals functieniveau, arbeidsvoorwaarden ...

G. Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie

Het actieplan Discriminatiebestrijding binnen het beleidsdomein Werk²² bevat de verschillende acties tegen discriminatie (ABAD, Dienstenchequesector ...). De uitwerking zelf is helemaal niet gebeurd in dit actieplan. Er wordt enkel verwezen naar op te stellen actieplannen of uit te voeren acties. De vraag stelt zich waarom er in dit kader geen werk gemaakt is van vijf verschillende, concreet uitgewerkte actieplannen. De verschillende onderdelen zijn immers elk op zich bijzonder relevante en belangrijke elementen van de strijd tegen discriminatie op de arbeidsmarkt.

Zo verdient de actualisering van het ABAD het om in een eigen actieplan opgenomen te worden, met een concrete timing, beoogde effecten ... Qua timing is 2015-2016 voorzien. Het Centrum is niet op de hoogte van werkzaamheden hierrond in 2015, maar vraagt om betrokken te worden bij werkzaamheden hierrond in 2016. In 2012 heeft het Centrum meegewerkt aan de actualisering van het ABAD. Het wenst die taak graag verder op te nemen voor de nieuwe actualisering.

Ook het ‘actieplan’ in de strijd tegen discriminatie in de dienstenchequesector wordt niet in een eigen actieplan opgenomen. Nochtans kan ook dit actieplan gebaat zijn bij het opstellen van een duidelijke timing, van concrete afspraken tussen de betrokken partijen, van een concreet afgebakend effect. Wat dat effect betreft, kan gedacht worden aan een becijferde daling van het aantal dienstenchequeondernemingen dat ingaat op een discriminerende vraag. Hier valt te verwijzen naar de interimsector, waarbij er na een ronde van *mystery calls* in opdracht van Federgon, minder interimkantoren ingingen op een discriminerende vraag.

Het Centrum is reeds geraadpleegd bij de voorbereidingen van het actieplan tegen discriminatie in de dienstenchequesector, waarbij verschillende concrete engagementen werden vooropgesteld. Het Centrum vraagt om dringend werk te maken van de finalisering en uitvoering hiervan. In opvolging van het rapport van het Minderhedenforum²³, waarin discriminatie in deze sector werd blootgelegd, werd in het Vlaams Parlement de resolutie betreffende sensibilisering, preventie en handhaving inzake discriminatie op de arbeidsmarkt van personen met een migratieachtergrond van 28 oktober 2015 gestemd. Daarin wordt gevraagd om werk te

²¹ Actieplan 1.2_WVG_15

²² Actieplan 2.9_WECWI_14

²³ Voor het hele rapport, zie <http://www.minderhedenforum.be/download/media/370/rapport-dienstencheques.pdf>

maken van dit actieplan o.a. 'samen [...] met het Minderhedenforum'. Het Centrum dringt er op aan dat alle partners verder rechtstreeks betrokken worden bij de uitwerking van dit actieplan.

Hetzelfde actieplan gaat ook in op de nieuwe generatie sectorconvenants, waarin het voornemen wordt geformuleerd om versterkt in te zetten op discriminatie. Het Centrum raadt aan om werk te maken van het invoeren van sectorale streefcijfers, die op basis van de Socio-economische Monitoring kunnen worden getoetst. Op die manier kan per sector worden nagegaan of de tewerkstellingscijfers voor alle categorieën van werknemers effectief richting de vooropgestelde doelstellingen van de 2020-strategie gaan. Het Centrum dringt er verder ook op aan dat er in de sectorale cao's uitvoering wordt gegeven aan de 'Resolutie tot invoering van gerichte controles inzake discriminatie op de arbeidsmarkt'²⁴. Volgens die resolutie moet er per sector werk worden gemaakt van een systeem van zelfcontrole om discriminatie op te sporen en aan te pakken.

Het actieplan Vooroordelen doorbreken²⁵ gaat in op de 'mobiliserende strategie die aanzet tot acties'. Het Centrum heeft begin januari 2016 reeds deelgenomen aan de stakeholderbevraging en waardeert de mogelijkheid om inbreng te leveren voor die mobiliserende strategie. Er wordt in het actieplan echter geen beoogd effect vermeld. Het risico op het gebrek aan draagvlak is een terechte inschatting, maar er wordt niet verduidelijkt hoe dit dan vermeden zal worden.

²⁴ Resolutie van 2 juli 2015, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

²⁵ Actieplan 1.1_WECWI_3

4. Adviezen en opmerkingen bij de actieplannen – criterium Handicap

A. Onderwijs

Met het M-decreet werd er in het leerplichtonderwijs een belangrijke eerste stap richting inclusief onderwijs gezet. Meerdere fiches wijzen op de uitvoering van dit decreet en dat is geruststellend. De actiefiches vermelden echter geen concrete effecten en verwijzen niet naar noodzakelijke randvoorwaarden. Het Centrum vraagt dat ook hierover wordt nagedacht. Van ouders en verenigingen van personen met een handicap hoort het Centrum regelmatig dat het M-decreet niet duidelijk is over wat het als einddoel voor ogen heeft op het vlak van inclusief onderwijssysteem. We krijgen signalen over de mogelijk remmende invloed van het parallel bestaan van een inclusieve en een segregerende leerweg en over onvoldoende en te weinig effectieve ondersteuning van inclusie in het gewoon onderwijs. De randvoorwaarden en effecten worden belangrijk wanneer in het kader van de monitoring moet worden beslist welke indicatoren prioritair worden uitgewerkt en gefinancierd omdat ze de meest relevante informatie geven over de progressieve voortgang richting inclusief onderwijssysteem. De duidelijke visie en afspraken over werkingsprincipes in het M-decreet ontbreken nog in het hoger onderwijs. De intentie verder te werken aan een duidelijk referentiekader is dan ook een gewaardeerde want noodzakelijke actie. Ze wordt echter met veel voorbehoud gemaakt. Het is wenselijk bij de randvoorwaarden aan te geven waaraan zal worden gewerkt om die bereidheid tot medewerking bij stakeholders te bereiken. De hervorming van GON- en SOL-ondersteuning sluit hierbij aan. Het Centrum ziet in beide acties een antwoord op een bestaande nood maar waarschuwt voor de invloed van een medische benadering (cf. VLOR-advies over registratie van kansengroepen in het hoger onderwijs). Er is nood aan een coherente visie in leerplichtonderwijs en hoger onderwijs, in overeenstemming met het VRPH.

B. Wonen

De actiefiche rond het intensiveren van de afstemming tussen de sociale huisvestingssector en de welzijnssector wil een antwoord bieden op één van de centrale doelstellingen van het VRPH, een volwaardige deelname aan de samenleving door te kunnen wonen te midden van die samenleving. Op basis van het aantal ontvangen meldingen in deze materie kan het Centrum zich niet akkoord verklaren met het louter handhaven van de engagementen rond aangepast en aanpasbaar wonen. De inspanningen van sociale huisvestingsmaatschappijen dienen geïntensiveerd en minder vrijblijvend geformuleerd te worden. Duurzaam bouwen is zonder meer ook toegankelijk bouwen.

Binnen het actieplan “Verbeteren van de toegankelijkheid op de private huurmarkt” wordt de werkgroep toegang- en antidiscriminatiebeleid voor de private huurmarkt vermeld, waarbij ook het Interfederaal Gelijkekansencentrum als partner vermeld wordt. We raden aan ook het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (www.armoedebestrijding.be) hierover te consulteren. Het Steunpunt heeft rond toegang tot huisvesting immers heel wat expertise opgebouwd. In het kader van de verbetering van de toegankelijkheid van de private huurmarkt, is een sterker initiatief nodig om private huiseigenaars ertoe aan te zetten bij nieuwbouw of vernieuwbouw rekening te houden met de toegankelijkheid.

C. Mobiliteit en Openbare Werken

De actiefiches rond De Lijn handelen over het verhogen van de toegankelijkheid van de voertuigen van de Vlaamse vervoersmaatschappij en gaan in op het inventariseren van de toegankelijkheidsstatus van de haltes (en het hergebruik van deze data in reizigersinfo). Het Centrum vindt dit belangrijke stappen, maar betreurt dat andere mobiliteitsproblemen die nu de inclusie in de weg staan, geheel niet vermeld worden. Zo is er de verplichting om een busrit of tramrit minstens 24 uur op voorhand te reserveren (een procedure die de persoonlijke mobiliteit van personen met een handicap ernstig beperkt), de categoriale uitsluiting van scootmobielen van vervoer op bus en tram en het ontbreken van auditieve en visuele halte-aanduiding op buslijnen, het gebruik van manuele in plaats van automatische laadbruggen op bus en tram waardoor zonder assistentie instappen niet mogelijk is. Het Centrum dringt erop aan ook deze problemen aan te pakken.

In de omslag van basismobiliteit naar basisbereikbaarheid ten slotte dient toegankelijkheid in brede zin passende aandacht te krijgen. Ook financiële toegankelijkheid hoort daarbij. Het complementair vervoer voor personen met een handicap dient betaalbaar te zijn, zo niet betekent het een achteruitgang voor het recht van personen met een handicap om zich te kunnen verplaatsen. Dat kan een rechtstreeks gevolg hebben voor hun deelname aan andere aspecten van de samenleving (school, werk, cultuur, sport, beleidsparticipatie).

D. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

De voorbije maanden heeft het Centrum meerdere adviezen uitgebracht rond de hervormingen in de subsidiëring van handicapspecifieke zorg in uitvoering van het decreet persoonsvolgende financiering. Het Centrum steunt vanuit het VRPH principieel de omslag van een aanbodgestuurde naar vraaggestuurde zorg. Doorheen alle opgemaakte adviezen benadrukte het Centrum systematisch enkele centrale principes, waaronder: (1) maximale vrijwaring van de inspraak en rechtsbescherming van personen met een handicap in de toeleiding naar een persoonsvolgend budget, (2) de vrije keuze tussen cash en voucher en het garanderen van flexibele besteding van deze budgetten om tegemoet te komen aan individuele noden, (3) de omgang met mantelzorg in de toedeling van budgetten. Het Centrum heeft zijn twijfels geuit over het principe van het basisondersteuningsbudget, gezien er daar geen link bestaat tussen de financiële tussenkomst en de ondersteuningsnood. Toch beseft het Centrum dat dergelijk budget voor mensen een oplossing kan bieden om verder ondersteuning te genieten, al dan niet in combinatie met vlot toegankelijke hulp.

Het Centrum verwelkomt ook expliciet de actiefiches rond beleidsevaluatie en -monitoring rond de uitvoering van het PVF-decreet, alsook het herijken van de kwaliteitsindicatoren voor handicapspecifieke ondersteuning in de omslag naar vraaggestuurde zorg. Belangrijk is wel dit proces tijdig op te nemen en sterker af te stemmen op de evaluatie van het 2de statelijke rapport van België in 2019.

Binnen de uitbouw van Integrale Jeugdhulp kondigen de actiefiches de verdere versterking van cliëntenvertegenwoordiging bij dit beleidsproces aan. Op zichzelf is dit een goede maatregel, zolang de inspraak maar goed gestructureerd loopt en systematisch wordt aangepakt. De uitbouw van sectorale adviesverlening en inspraak moet worden aangevuld met transversale beleidsinspraak. Integrale jeugdhulp dient verder ook inzake taalgebruik en beleidsvisies meer afgestemd te worden op het VRPH.

Het Centrum hecht veel belang aan de acties in verband met inclusieve kinderopvang en de inclusieve dienstverlening van Kind en Gezin en partners. Met die acties worden immers kansen gecreëerd voor kinderen en ouders. De analyse van het probleem in de actiefiches is zeer accuraat. Voor de inclusieve kinderopvang staat of valt de actie echter met de evaluatie van de Centra voor Inclusieve Kinderopvang (CIK). Er is geen plan om het doel te bereiken als deze methode niet blijkt te werken. In verband met de inclusieve dienstverlening verwachten we dat de acties grondig uitgewerkt worden en van een planning, timing en het nodige budget voorzien worden eens de resultaten van de studie bekend zijn.

E. Werk

In de Slotopmerkingen van het VN-Comité naar aanleiding van het eerste rapport van België over de uitvoering van het VRPH, legde het Comité de vinger op twee hardnekkige problemen: er zijn weinig personen met een handicap tewerkgesteld op de reguliere arbeidsmarkt en de overheid slaagt er niet in om haar eigen quota te halen qua tewerkstelling van personen met een handicap (Slotopmerkingen B, punt 38 p.7)²⁶.

Bij de Vlaamse overheid werken te weinig personen met een functiebeperking. Het streefcijfer is 3%, maar momenteel is slechts 1,3% van het personeelsbestand een persoon met een handicap of chronische ziekte. De overheid heeft hier nochtans een voorbeeldfunctie. Meer personeelsleden met een handicap bij de overheid kan de beoogde mentaliteitswijziging van het VRPH bevorderen. Die link tussen beeldvorming en personeelsbeleid blijkt duidelijk uit de acties. We zien heel wat acties van het domein Bestuurszaken rond bewustmaking en

²⁶ <http://www.socialsecurity.fgov.be/docs/nl/publicaties/uncrpd/uncrpd-aanbeveling-180914-nl.pdf>

vorming. Dat is nodig om het werk van de personen met een handicap die nu al bij de overheid te werken, werkbaar te houden, hun welzijn te bevorderen en uitval te voorkomen.

Een belangrijke randvoorwaarde om het aantal personeelsleden met een handicap bij de Vlaamse overheid te verhogen is uiteraard dat er in het algemeen aanwervingen bij de overheid gebeuren. Het Centrum vindt het goed dat de definitie van personen met een functiebeperking die de dienst Diversiteitsbeleid meer in overeenstemming is gebracht met het VRPH. Deze uitbreiding van de definitie gaat echter niet gepaard met een verhoging van het streefcijfer. Als het tewerkstellingscijfer in de komende jaren dichterbij het streefcijfer komt, hoeft dat dus niet noodzakelijk te betekenen dat de Vlaamse overheid meer personen met een handicap in dienst heeft genomen.

Wat de tewerkstelling van personen met een handicap op de reguliere arbeidsmarkt betreft, hebben de acties van het domein Werk de intentie om meer inclusie op de arbeidsmarkt te bereiken. Er is aandacht voor beleidsparticipatie en toegankelijkheid maar hier ontbreekt de transversaliteit. Voor alles wat toegankelijkheid betreft lijkt ons een samenwerking met EVA Toegankelijk Vlaanderen aangewezen. Bij de actie over maatwerk ontbreken evaluatiemodaliteiten. Hoe wordt gemeten of er wel degelijk doorstroom is vanuit de maatwerkbedrijven naar de reguliere arbeidsmarkt? Er is een gevaar dat maatwerkbedrijven die werken in een concurrentiële markt hun beste werknemers liever niet laten doorstromen naar een ander bedrijf op de reguliere arbeidsmarkt. Op dit risico moet geanticipeerd worden.

Het Centrum is tevreden dat dit plan aandacht besteedt aan personen met een handicap die willen starten als zelfstandig ondernemer. De persoon met een handicap als potentiële werkgever wordt immers te vaak vergeten. De SYNTRA-opleidingen zijn momenteel te ontoegankelijk voor personen met een handicap, wat hun gelijke kansen om een zaak op te starten fors belemmert. Er moet niet enkel aandacht zijn voor de lokalen en de examens, maar ook aanpassingen aan leerstof zelf zijn nodig om iedereen toe te laten de opleiding tot zelfstandig ondernemer te kunnen volgen. Er ontbreekt nog een actie in dit plan om het zelfstandig ondernemerschap te promoten bij de doelgroep personen met een handicap.

F. Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Op vlak van het cultuurbeleid zijn de acties voornamelijk beperkt tot het verderzetten van reeds bestaande subsidiëringsmaatregelen. Een breed initiatief om de deelname van volwassenen en kinderen met een handicap aan het culturele leven te bevorderen ontbreekt.

Wat betreft het jeugdbeleid neemt de minister zich voor om te bekijken hoe jeugdorganisaties gestimuleerd kunnen worden om meer kinderen en jongeren met een handicap te bereiken. Volgens het actieplan zal dit gebeuren in samenspraak met het brede werkveld. Het is belangrijk dat niet alleen de jeugdorganisaties, maar ook de kinderen en jongeren met een handicap zelf worden betrokken. Het VN-verdrag vraagt immers dat personen met een handicap – en dus ook kinderen met een handicap – kunnen deelnemen aan de ontwikkeling van het beleid (artikel 4.3 VN-verdrag).

De initiatieven die worden genomen in het kader van het sportbeleid zetten voornamelijk in op de verdere ontwikkeling van het G-sportaanbod in Vlaanderen. De Vlaamse regering geeft hiermee gevolg aan artikel 30 van het VRPH, dat bepaalt dat personen met een handicap de kans moeten krijgen om deel te nemen aan handicapspecifieke sportactiviteiten. De sporttalenten inzetten om een positievere beeldvorming over personen met een handicap te bereiken is ook een goed initiatief. Artikel 30 van het VRPH bepaalt echter ook dat de deelname van personen met een handicap aan algemene sportactiviteiten zo veel mogelijk bevorderd moet worden. Het beleidsplan maakt niet duidelijk hoe de Vlaamse regering deze doelstelling wil bereiken. In dit kader moedigen we wel de actie aan over het toegankelijk maken van de zwembaden. Dit is een goed uitgewerkt plan. Door dit als proefproject te nemen om geleidelijk aan alle sportinfrastructuur toegankelijk te maken, getuigt het ook van een visie op lange termijn. Er zal echter meer nodig zijn dan de toegankelijkheid van de infrastructuur om een volwaardige inclusie van personen met een handicap aan algemene sportactiviteiten te bereiken.

Inzake de toegankelijkheid van de Vlaamse media dringt het Centrum aan op het volhouden van de huidige inspanningen om televisieprogramma's van de openbare, private en regionale televisieomroepen te ondertitelen, alsook verder in te zetten op het toegankelijk maken van mediaproducties via audiodescriptie. Subsidies van het Vlaams Audiovisueel Fonds worden volgens het desbetreffende actieplan gekoppeld aan de verplichting om ondertiteling te voorzien. Het Centrum staat ook volledig achter de actie om de mediawijsheid van personen met een handicap te bevorderen.

G. Toegankelijkheid

Met het streven naar integrale toegankelijkheid formuleert de Vlaamse overheid een ambitieuze doelstelling. Het Centrum vindt dat voornemen ook terug in de actieplannen maar bespeurt weinig garanties dat die plannen effectief tot een gelijkere toegang voor personen met een handicap zullen leiden. Daarom zijn de actieplannen te weinig uitgewerkt, te voorwaardelijk of te vrijblijvend. Het is goed dat de cultuursector vertrouwd is met universal design maar hoe wordt gemeten of de sector het ook effectief toepast? Het is goed dat organisaties het advies inwinnen van EVA Toegankelijk Vlaanderen maar ze zijn niet verplicht dat advies toe te passen. Toeristische bestemmingen toegankelijker maken moet in een gelijkekansenplan als beoogd effect hebben dat meer personen met een handicap toegang krijgen en ervan kunnen genieten en niet het verbeteren van het imago van Vlaanderen. Ook bij de actie Allemaal Radicaal Digitaal stelt het Centrum zich vragen. Er is hier zeker ook afstemming nodig met het gemeentelijk en federaal niveau. Het is op dit moment nog onduidelijk op welke manier de ondersteuning voor personen die zelf niet met een computer kunnen werken zal gebeuren. We kunnen op dit moment niet inschatten of er voldoende autonomie en gelijke kansen en behandeling gegarandeerd zijn in vergelijking met personen die deze verrichtingen zelf kunnen doen.

De actiefiches in verband met Onroerend Erfgoed zijn daarentegen een voorbeeld van hoe het wel moet. Ze bevatten een duidelijke planning en voorzien afstemming tussen verschillende domeinen. Het vervangen van de algemene uitzondering voor beschermd onroerend erfgoed door een afwijkingsmogelijkheid biedt bovendien een antwoord op een verzuchting die al lang bestaat dat er door die uitzondering niet gewerkt wordt aan de toegankelijkheid van sommige sites en monumenten.

5. Besluit

Het Vlaams Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan heeft de intentie de gelijke kansen en de volwaardige deelname van alle inwoners aan de Vlaamse samenleving te bevorderen. Er is heel wat aandacht voor beeldvorming en sensibilisering, wat het gelijkekansenbeleid zichtbaarheid zal geven. Van een ambitieus plan verwacht het Centrum dat het niet enkel problemen opspooort en zichtbaar maakt, maar dat het ook een strijdplan is dat hardnekkige problemen aanpakt. Het voorliggend plan bevat enkele goed uitgewerkte actieplannen met duidelijke engagementen, die laten vermoeden dat er op het einde van deze OCM-cyclus vooruitgang geboekt zal zijn.

Toch ziet het Centrum nog te weinig garanties dat het werkelijk een impact zal hebben op de inclusie en levenskwaliteit, onder andere van personen met een handicap. Wat personen met een migratie-achtergrond betreft, heeft het Centrum nog grotere reserves. Er moet dringend nagedacht worden hoe ook voor die groep het Vlaams Gelijkekansenbeleid effectief kan worden.

De Open Coördinatie Methode wil een goede beleidsafstemming garanderen. Op dit punt kan het plan ook nog een stuk beter. We missen acties die voor alle beleidsdomeinen gelden, bij te veel acties ontbreekt nog de afstemming met andere beleidsniveaus. Uitwisselingen tussen domeinen waarbij van elkaar geleerd kan worden, kunnen bijdragen tot de verbetering van het hele horizontale gelijkekansenbeleidsplan.

De Vlaamse regering heeft de intentie om echt werk te maken van beleidsparticipatie van personen met een handicap. Op dit moment heeft het Centrum nog te weinig informatie over hoe het Vlaamse adviesorgaan georganiseerd zal worden, om te kunnen besluiten of het beantwoordt aan de structurele, gedragen beleidsparticipatie die het VRPH vereist. Het Centrum is wel tevreden met de handicap-monitoring die de kennis over de leefsituatie van personen met een handicap in Vlaanderen zal verhogen en zo de basis zal vormen voor een nog doeltreffender beleid.

Het Centrum raadt aan, om af te sluiten, om een keuze te maken. Wat weegt door: het aantal actieplannen of de kwaliteit ervan? Gelet op alle bovenstaande bedenkingen, is het Centrum van mening dat er beter werk gemaakt kan worden van diepgravende, overlegde, werkelijk beleidsdomeinoverschrijdende actieplannen, eerder dan een groot aantal plannen die nooit helemaal 'klaar' zullen zijn.